

Otázka příslušnosti soudů k přezkumu rozhodnutí o vyvlastnění

The question of the jurisdiction to the judicial review of decisions on expropriation

Mgr. Markéta Pospíšilová

Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Klíčová slova: vyvlastnění, náhrada za vyvlastnění, soudní přezkum, zákon o vyvlastnění, příslušnost soudů, kompetenční spor, zvláštní senát, správní soudnictví, občanské soudní řízení, duální model soudního přezkumu, soukromé právo, veřejné právo.

Resumé: Předmětem tohoto příspěvku je otázka soudního přezkumu rozhodnutí ve věcech vyvlastnění. Tato problematika prošla od roku 2003 do roku 2013 bouřlivým vývojem. Judikatura zastávala od podzimu roku 2004 až do změny právní úpravy s účinností zákona o vyvlastnění k 1. 1. 2007 jednotný názor, ke kterému se zákonodárce vrátil novelou zákona o vyvlastnění z roku 2013. Cílem tohoto příspěvku je zhodnocení tohoto vývoje zejména z pohledu geneze judikatury v této oblasti.

Key words: expropriation, compensation for expropriation, judicial review, expropriation act, jurisdiction, conflict over competence, special bench, administrative judiciary, civil proceeding, dual model of judicial review, private law, public law.

Resume: The subject of this contribution is the question of judicial review in the cases of expropriation. This issue went from year 2003 until 2013 through rapid development. Jurisprudence held from the autumn of the year 2004 until the change of legal regulation with the effect of the expropriation act from 1. 1. 2007, unanimous opinion, to which the lawmaker went back with the amendment of the expropriation act from the year 2013. The aim of this contribution is the consideration of this development especially from the view of the development of the jurisprudence in this sphere.

1. Úvod

Otázka příslušnosti soudů k rozhodování ve věcech týkajících se vyvlastnění byla zvláštním senátem jako kompetenční spor řešena již od roku 2004. Kompetenčním sporem je dle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, „spor, ve kterém si jedna strana osobuje pravomoc vydat rozhodnutí v totožné věci individuálně určených účastníků, o níž bylo druhou stranou vydáno pravomocné rozhodnutí. Kompetenčním sporem je též spor, ve kterém jeho strany popírají svou pravomoc vydat rozhodnutí v totožné věci individuálně určených účastníků“. Zvláštní senát rozhoduje ve věcech vyvlastnění kompetenční spory mezi soudy v občanském soudním řízení a soudy ve správním soudnictví. Otázka příslušnosti soudů k přezkumu rozhodnutí o vyvlastnění se stala také předmětem rozhodování Nejvyššího správního soudu i Ústavního soudu. Poté, co došlo k ustálení judikatury Ústavního soudu, Nejvyššího správního soudu i zvláštního senátu, došlo k přijetí zákona č. 184/2006 Sb., o odně-

tí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), který zcela nepochopitelně uzákonil příslušnost soudů k rozhodování o otázkách vyvlastnění v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí soudů. Tímto došlo k narušení právní jistoty, neboť ani veřejnosti, ani soudům nebylo zcela zřejmé, který soud je k rozhodnutí příslušný. Toto je vzhledem k závažnosti dopadů institutu vyvlastnění do základního lidského práva vlastnit majetek zcela nepřijatelné. V současné době je tato otázka snad již s konečnou platností vyřešena v zákoně o vyvlastnění v souladu s názory soudů i právní teorie. Geneze řešení této otázky je však velmi zajímavá a otázka soudního přezkumu je i dle zákonodárce otázkou kontroverzní,¹⁷⁵ a právě vývoji pohledu na tuto problematiku, jak z pohledu zákona, právní teorie i rozhodovací praxe soudů a zvláštěho senátu, se budu v tomto příspěvku věnovat.

2. Obsah pojmu vyvlastnění

Podle § 2 písm. a) zákona o vyvlastnění se vyvlastněním rozumí „*odnětí nebo omezení vlastnického práva nebo práva odpovídajícího věcnému břemenu k pozemku nebo ke stavbě pro dosažení účelu vyvlastnění stanoveného zvláštním zákonem*“. Současná literatura vyvlastněním rozumí „*nucený přechod vlastnického práva na základě správního aktu*“¹⁷⁶. Ústavněprávní zakotvení vyvlastnění je obsaženo v čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod (dále jen Listina), který stanoví, že „*vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu*“.

Pro otázku příslušnosti soudů v otázkách vyvlastnění je zásadní, zda má vyvlastnění soukromoprávní, či veřejnoprávní povahu. To, zda jsou k přezkumu rozhodnutí ve věcech vyvlastnění příslušné soudy v občanském soudním řízení podle části páté zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen o.s.ř.) či ve správním soudnictví, je soudy řešeno již od roku 2003, tedy od vzniku samostatného správního soudnictví. Následující část příspěvku tedy rozdělím podle jednotlivých období vývoje judikatury ve věci této problematiky.

3. Období příslušnosti soudů k rozhodování ve věcech vyvlastnění v občanském soudním řízení

V prvním období, tedy od 1. 1. 2003 do podzimu roku 2004, zastával Nejvyšší správní soud názor, že k přezkumu rozhodnutí o zřízení práva odpovídajícího věcnému břemenu ke stavbě na cizím pozemku je příslušný soud v občanském soudním řízení podle části páté občanského soudního řádu.¹⁷⁷ V rozsudku ze dne 19. 11. 2003,

¹⁷⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 405/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury, ve znění zákona č. 209/2011 Sb.

¹⁷⁶ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, s. 322.

¹⁷⁷ Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 11. 2003, č.j. 3 As 8/2003-44, usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 2. 2003, č.j. 6 A 71/2000-44, usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 3. 2003, č.j. 7 A 27/2002-36.

č. j. 3 As 8/2003-44 Nejvyšší správní soud v odůvodnění uvedl, že: „Rozhodování o zřízení práva odpovídajícího věcnému břemenu ke stavbě na cizím pozemku je rozhodováním o vlastnickém vztahu v otázce upravené občanským zákoníkem. Věcná práva jsou evidentně právem soukromým a soukromé právo vyžaduje vyšší stupeň soudní ochrany, než jaký mu může být poskytnut ve správním soudnictví. Proto zákonodárce stanovil v § 68 písm. b) s. ř. s., že žaloba ve správním soudnictví je nepřípustná, jde-li o rozhodnutí správního orgánu v soukromoprávní věci, vydané v mezích zákonné pravomoci správního orgánu. Počínaje 1. 1. 2003 takové věci projednávají a rozhodují soudy v občanském soudním řízení podle nové části páté občanského soudního řádu (ve znění zákona č. 151/2002 Sb.).“ Podle Nejvyššího správního soudu tato právní úprava poskytovala soukromým právům větší ochranu z toho důvodu, že „soud pouze neprovádí přezkum správního rozhodnutí s možností v případě zjištěné nezákonnosti pouze takové rozhodnutí zrušit a věc vrátit správnímu orgánu k novému projednání, ale je povolán k tomu, aby v případě, kdy dospěje k závěru, že o věci mělo být rozhodnuto jinak, než rozhodl správní orgán, sám o věci rozhodl a nahradil tak rozhodnutí správního orgánu“.

4. Období duálního soudního přezkumu

S výše uvedeným názorem Nejvyššího správního soudu ovšem nesouhlasil čtvrtý senát Nejvyššího správního soudu, který na předběžné poradě dospěl k odchylnému názoru. Čtvrtý senát měl za to, že vyvlastnění nebo omezení vlastnického práva k pozemkům a stavbám není rozhodnutím ve věcech občanskoprávních, protože správní orgán svým rozhodnutím sleduje naplnění veřejného zájmu. Proto by mělo rozhodování o těchto otázkách náležet soudům ve správním soudnictví. Usnesením ze dne 24. 6. 2004, č. j. 4 As 47/2013-112 postoupil čtvrtý senát podle § 17 odst. 1 s. ř. s. věc rozšířenému senátu. Rozšířený senát v odůvodnění usnesení ze dne 12. 10. 2004, č. j. 4 As 47/2003-125 dal za pravdu čtvrtému senátu, neboť podle něj dřívější právní názor nedostatečně přesně identifikuje předmět soudního řízení tím, „že směšuje vlastnické právo na straně jedné a zásah do vlastnického práva na straně druhé, a proto je neudržitelný“. Pro určení příslušnosti soudů je zásadní soukromoprávní nebo veřejnoprávní povaha zásahu do vlastnického práva. Pokud žalobce napadá rozhodnutí o vyvlastnění nebo o nuceném omezení vlastnického práva zřízením věcného břemene, pak není předmětem řízení otázka vlastnického práva samotného, ale pouze přezkum rozhodnutí o vyvlastnění nebo o nuceném omezení vlastnického práva. Rozšířený senát v odůvodnění tohoto usnesení použil k určení, zda má výrok o vyvlastnění či o zřízení věcného břemene povahu soukromoprávní, či veřejnoprávní, několik teorií: teorii zájmovou, mocenskou, organickou a metodu právního regulování. Použitím všech metod došel rozšířený senát k závěru, že výrok o vyvlastnění či nuceném omezení vlastnického práva má charakter veřejnoprávní. Dovedil ovšem, že otázka náhrady za vyvlastnění již spadá do soukromého práva, neboť „na rozdíl od samotného vyvlastnění v tomto vztahu totiž již nevystupuje stát reprezentovaný stavebním úřadem, ale pouze expropriát a expropriant, přičemž tyto subjekty mají v náhradovém vztahu rovné postavení“. Rozšířený senát uzavřel, že je třeba rozlišovat, zdali je předmětem řízení otázka vyvlastnění nebo nuceného omezení vlastnického práva věcným břemenem

zřizovaným správním aktem na straně jedné, nebo jestli je předmětem řízení spor o výši náhrady za vyvlastnění.

Věc byla poté vrácena čtvrtému senátu Nejvyššího správního soudu, který rozsudkem ze dne 20. 12. 2004, č.j. 4 As 47/2003-136 rozhodl v souladu s právním názorem rozšířeného senátu. Nadále ovšem zůstala tato problematika předmětem kompetenčních sporů mezi správními soudy a soudy civilními, neboť i poté přetrvávaly nejasnosti. Např. zvláštní senát v usnesení ze dne 5. 5. 2005 sp. zn. Konf 81/2004-12 rozhodoval kompetenční spor ohledně příslušnosti soudů ve věci rozhodnutí o zřízení věcného břemene k pozemku. Krajský soud v Českých Budějovicích jako soud správní zastával názor, že „rozhodnutím o zřízení práva odpovídajícího věcnému břemeni zasáhl stavební úřad do vlastnického práva žalobce, které je nutno chápat jako občanskoprávní záležitost“. Naopak zvláštní senát tento názor nesdílel a v odůvodnění svého usnesení uvedl, že „při rozhodování o nuceném omezení vlastnického práva se uplatňuje veřejnoprávní metoda právní regulace. Subjekty právního vztahu v tomto případě nejsou povinný a oprávněný z věcného břemene, ale toliko povinný na straně jedné a stát reprezentovaný stavebním úřadem na straně druhé.“ Podle zvláštního senátu je zásadní, že povinný a stavební úřad nevstupují do tohoto právního vztahu v rovném postavení, neboť stavební úřad je v tomto případě nositelem veřejné moci, který jednostranně správním aktem založí právní vztah a stanoví jeho obsah. Případný nesouhlas povinného na tomto rozhodnutí nemůže nic změnit. Podle zvláštního senátu je „rozhodnutí správního orgánu o nuceném omezení vlastnického práva zřízením věcného břemene (stejně jako rozhodnutí o vyvlastnění) z těchto příčin veřejnoprávní záležitostí, a proto přezkum těchto rozhodnutí náleží správním soudům“. K této otázce se vyjádřil i Ústavní soud,¹⁷⁸ který mimo jiné uvedl, že „to, že vlastnické právo je právem soukromým, však současně neznamená, že by i rozhodování o jakémkoli zásahu do tohoto práva mělo tutéž povahu“.

V tomto duchu se rozhodování soudů neslo až do 1. 1. 2007, kdy nabyl účinnosti zákon o vyvlastnění.

5. Období příslušnosti soudů k rozhodování ve věcech vyvlastnění v občanském soudním řízení po účinnosti zákona o vyvlastnění

Zákon o vyvlastnění v § 28 odst. 1 stanovil, že k řízení ve věci vyvlastnění, která má být projednána v občanském soudním řízení, je v prvním stupni příslušný krajský soud, přičemž bylo odkazováno na § 244 až § 250 t. o. s. ř., tedy na jeho pátou část. Jednalo se o naprostý obrat od názoru dosud zastávaného judikaturou i právní teorií, který nebyl zákonodárcem nikterak v důvodové zprávě vysvětlen. O variantě, proč byla tato změna učiněna, se zákonodárce zmínil až zpětně v důvodové zprávě k zákonu č. 405/2012 Sb. Uvedl, že důvodem mělo být zřejmě sjednocení soudního přezkumu obou částí téhož rozhodnutí u stejného soudu. Nová právní úprava se okamžitě stala předmětem kritiky, jak ze strany právní teorie, tak soudů. Soudce Krajského sou-

¹⁷⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 12. 2006, sp. zn. Pl ÚS 14/06.

du v Brně k přesunu této agendy na civilní soudy např. ve svém článku¹⁷⁹ uvedl, že „*naprostá většina těchto občanských soudních řízení se netýká soukromoprávních sporů o výši a případně rozdělení náhrady za vyvlastnění, ale typických veřejnoprávních otázek vyvlastnění samého jako nejzásadnějšího veřejnoprávního zásahu do vlastnického práva, který by zásadně měl podléhat přezkumu ve správním soudnictví*“. Podle autora byla situace, kterou zákon zavedl, v přímém rozporu „*nejen s dosavadní judikaturou Ústavního soudu, Nejvyššího správního soudu a zvláštního senátu, ale v konečném důsledku i v zásadním rozporu s ústavními principy dělby moci ve státě, resp. principy dělby veřejnoprávních a soukromoprávních vztahů a soudní ochrany těchto vztahů*“.

Otázka příslušnosti soudů ve věcech vyvlastnění se tak opět stala předmětem kompetenčních sporů, ovšem zvláštní senát rozhodoval v souladu se zákonnou úpravou a vždy potvrdil, že od účinnosti zákona o vyvlastnění jsou k přezkumu příslušné civilní soudy.¹⁸⁰ Shodně rozhodoval i Ústavní soud¹⁸¹, který trval na tom, že určujícím je znění zákona, nikoliv názor právní teorie či rozhodovací praxe. V usnesení pléna ze dne 2. 3. 2010 sp. zn. Pl. ÚS 32/09 Ústavní soud k otázce ústavnosti nové právní úpravy opět shodně uvedl, že „*stanovil-li pravomoc přezkoumávat akty podle zákona o vyvlastnění pro soudy konající občanskoprávní řízení zákon, tedy obecný právní předpis, byť tak činí v rozporu s právním názorem stěžovatelů i části odborné veřejnosti, je pojmově vyloučeno, aby tím bylo porušeno právo na zákonného soudce*“.

5.1 Rozhodování ve věcech vyvlastnění dle zvláštních právních předpisů

Na tomto místě je důležité upozornit na skutečnost, že vedle zákona o vyvlastnění nadále zůstávaly a zůstávají v platnosti zvláštní právní předpisy upravující vyvlastnění.¹⁸² Vzhledem k tomu, že tyto zvláštní zákony¹⁸³ obsahovaly vlastní právní úpravu vyvlastnění, obecná právní úprava obsažená v zákoně o vyvlastnění se pro tyto případy nepoužila. Zvláštní senát k tomuto ve svém usnesení ze dne 12. 1. 2011 č.j. Konf 42/2010-7 uvedl, že pokud bylo ve věci rozhodnuto speciální stavebním úřadem mimo režim zákona o vyvlastnění, nelze aplikovat ustanovení § 28 zákona o vyvlastnění, neboť se jedná o „*správní akt aplikace práva ve smyslu zvláštního předpisu odlišného od zákona o vyvlastnění*“. § 28 odst. 1 zákona o vyvlastnění tak nebyl vykládán jako obecná kompetenční norma. Shodně, tedy že k přezkumu rozhodnutí správního orgánu – speciálního stavebního úřadu – je příslušný soud ve správním soudnictví, se zvláštní senát vyjadřoval i v následujících usneseních.¹⁸⁴

¹⁷⁹ RYŠKA, Michal. *Žaloby ve věcech vyvlastnění a příslušnost soudu*. Právní rozhledy, 2008, č. 20, s. 731.

¹⁸⁰ Např. usnesení ze dne 8. 6. 2007, č.j. Konf 4/2007-6, usnesení ze dne 21. 5. 2008, č.j. Konf 34/2007-15, usnesení ze dne 8. 7. 2008, č.j. Konf 4/2008-11, usnesení ze dne 8. 7. 2008, č.j. Konf 14/2008-5, usnesení ze dne 14. 10. 2009, č.j. Konf 9/2009-4.

¹⁸¹ Nález Ústavního soudu ze dne 7. 4. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 26/08.

¹⁸² § 1 odst. 2 zákona č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění).

¹⁸³ Např. zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích.

¹⁸⁴ Např. usnesení ze dne 2. 9. 2010, č.j. Konf 110/2009-11, usnesení ze dne 8. 3. 2012, č.j. Konf 67/2011-8, usnesení ze dne 28. 5. 2013, č.j. Konf 58/2012-10.

6. Období duálního soudního přezkumu

Poté, co opět došlo po bouřlivých diskuzích k ustálení judikatury ve věcech přezkumu rozhodnutí o vyvlastnění, došlo k přijetí novely zákona o vyvlastnění¹⁸⁵ s účinností od 1. 2. 2013.

Touto novelou byl změněn § 28 zákona o vyvlastnění a to tak, že: „Výrok podle § 24 odst. 3¹⁸⁶ lze přezkoumat v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu. Výrok podle § 24 odst. 4 – tedy výrok o náhradě za vyvlastnění, lze projednat v občanském soudním řízení; příslušný v prvním stupni je krajský soud.“ Zákonodárce svůj návrat k duálnímu modelu soudního přezkumu odůvodnil tak, že „jednou z podmínek vyvlastnění je to, že veřejný zájem na dosažení tohoto účelu převažuje nad zachováním dosavadních práv vyvlastňovaného, přičemž tento veřejný zájem musí být prokázán ve vyvlastňovacím řízení (§ 3 odst. 1 a § 4 odst. 2 zákona o vyvlastnění). Pak ovšem dochází k tomu, že soudy projednávají a rozhodují v občanském soudním řízení něco, co tam podle svého obsahu nepatří, tedy otázky veřejného práva.“ Podle zákonodárce ani duální model soudního přezkumu nebyl zcela bez problémů, ovšem jednalo se zejména o problémy spíše procesní, vznikající v důsledku odděleného rozhodování u různých soudů. Zákonodárce tak uzákonil návrat k duálnímu modelu soudního přezkumu rozhodnutí, který navrhoval rozšířený senát poprvé ve svém rozhodnutí z 12. 10. 2004, č. j. 4 As 47/2003-125.

7. Závěr

Soudní přezkum rozhodnutí ve věcech vyvlastnění prošel za posledních více než deset let bouřlivým vývojem, až konečně s účinností zákona č. 405/2012 Sb. k 1. 2. 2013 došlo ke shodě mezi judikaturou a zákonodárcem. Sám zákonodárce došel dle důvodové zprávy k zákonu č. 405/2012 Sb. ke změně právní úpravy také proto, že „všechny vrcholné soudní instance zastávají k této otázce shodné stanovisko a nic nenasvědčuje tomu, že by mělo dojít k jeho změně“. Mám za to, že použití duálního modelu soudního přezkumu je právní teorií i soudní judikaturou dostatečně přesvědčivě odůvodněno, a jak sám zákonodárce přiznává, problémy vznikající při duálním modelu soudního přezkumu jsou pouze procedurální. Naopak za situace, kdy byl soudní přezkum prováděn soudy v civilním řízení podle části páté o. s. ř., přezkoumávaly civilní soudy spory, které do občanského soudního řízení podle svého obsahu v žádném případě nepatřily. Vzhledem k závažnosti dopadů účinků vyvlastnění do práv jednotlivců a naplnění jejich právní jistoty lze již pouze doufat, že právní úprava soudního přezku-

¹⁸⁵ Zákon č. 405/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury, ve znění zákona č. 209/2011 Sb.

¹⁸⁶ Jedná se o výroky o zrušení nebo omezení práva odpovídajícího věcnému břemenu k pozemku nebo ke stavbě, jichž se vyvlastnění týká, omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě zřízením věcného břemene ve prospěch vyvlastnítele a vymezení jeho obsah, nebo odnětí vlastnického práva vyvlastňovaného k pozemku nebo ke stavbě a o jeho přechodu na vyvlastnítele.

mu rozhodnutí ve věcech vyvlastnění zůstane nadále konstantní a dojde ke stabilizaci celého systému soudního přezkumu v této oblasti.

Zdroje:

HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 832 s.

RYŠKA, Michal. *Žaloby ve věcech vyvlastnění a příslušnost soudu*. *Právní rozhledy*, 2008, č. 20, s. 731–734.

VOLKOVÁ, Jana. Příslušnost soudů ve věcech vyvlastnění ve vleku neustálých legislativních změn. *Právní rozhledy*, 2013, č. 19, s. 660–666.

WINTEROVÁ, Alena. *Soudní ochrana při vyvlastnění*. *Právní fórum*, 2009, č. 5.

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 2. 2003, č.j. 6 A 71/2000-44.

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 3. 2003, č.j. 7 A 27/2002-36.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 11. 2003, č.j. 3 As 8/2003-44.

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 6. 2004, č.j. 4 As 47/2013-112.

Usnesení ze dne 12. 10. 2004, č.j. 4 As 47/2003-125.

Rozsudek ze dne 20. 12. 2004, č.j. 4 As 47/2003-136.

Usnesení ze dne 5. 5. 2005 sp. zn. Konf 81/2004-12.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 12. 2006, sp. zn. Pl ÚS 14/06.

Usnesení ze dne 8. 6. 2007, č.j. Konf 4/2007-6.

Usnesení ze dne 21. 5. 2008, č.j. Konf 34/2007-15.

Usnesení ze dne 8. 7. 2008, č.j. Konf 4/2008-11.

Nález Ústavního soudu ze dne 7. 4. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 26/08.

Usnesení ze dne 14. 10. 2009, č.j. Konf 9/2009-4.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 3. 2010 sp. zn. Pl ÚS 32/09.

Usnesení ze dne 2. 9. 2010, č.j. Konf 110/2009-11.

Usnesení ze dne 12. 1. 2011 č.j. Konf 42/2010-7.

Usnesení ze dne 8. 3. 2012, č.j. Konf 67/2011-8.

Usnesení ze dne 28. 5. 2013, č.j. Konf 58/2012-10.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění).

Důvodová zpráva k zákonu č. 405/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury, ve znění zákona č. 209/2011 Sb.